

gezték nagyszabású kutatásukat, amely arra irányult, hogy feltárja a szülői nevelési stílus hatását az iskolai teljesítmény alakulására. Eredményeik igazolták a korábbi tapasztalatokat, vagyis az autoritativ szülői nevelési stílus pozitívan hat az iskolai teljesítményre, míg az engedékeny és a tekintélyelvű szülői hatások kevésbé kedvezőek e tekintetben. Különböző nemzetiségű gyerekek vettek részt a vizsgálatban, és azt találták, hogy az ázsiai nemzetiségűeknél a tekintélyelvű szülői nevelési stílus nem okoz rosszabb iskolai teljesítményt. Ezt a különbséget főként az eltérő kulturális közeggel és az ebből adódó szülői nevelési stílus specifikus jellemzőivel magyarázzák.

Weiss és Schwarz (1996) főiskolai korosztálynál, elsőéves hallgatók körében végezte vizsgálatát azzal a céllal, hogy feltárja, vajon a szülői nevelési stílus hatása megfigyelhető-e ebben az időszakban, amikor a szülői támogatás már nem általános van jelen. A tekintélyelvű nevelési stílus hatása a teljesítmények területén ennél a korcsoportnál is kimutatható, vagyis gyengébbek tanulmányaikban ezek a fiatalok, mint a megértőbb, autoritativ családban nevelkedettek. A drogfogyasztás tekintetében a korábbi eredményekhez hasonlóan azt találták, hogy az autoritativ és tekintélyelvű nevelési stílus esetén a legalacsonyabb az alkohol-használat, míg az engedékeny nevelés esetén fiúknál kimutathatóan nagyobb a deviáns viselkedés mértéke. Az elhanyagoló nevelési attitűd hatása pedig úgy jelentkezik, hogy a fiatalok ebben a korban is szignifikánsan eltérnek a többiekétől, a legkevésbé konformak, rosszul alkalmazkodnak, önteltek, kevésbé kreatívak. A tapasztaltak alapján azt a következtetést vonták le, hogy ennél a korosztálynál, a késő serdülőkorban a támogató szülői megnyilvánulások azok, amelyek a leginkább kedvező hatásúak.

A kutatások eredményei olyan összefüggéseket tártak fel, amelyek elgondolkodtatóak és továbbra is felhívják figyelmünket a családon belüli szocializáció kiemelve fontos szerepére. Különösen azért, mert az eltérő szülői nevelési attitű-

dök hatása nemcsak az óvodás- és kisiskolában mutatható ki, hanem a serdülőkorosztálynál is. A vizsgálatok azonban sok kérdésre még nem tudtak választ adni, ezek közé tartozik az is, hogy vajon mely folyamatoknak köszönhető az autoritativ nevelési stílus kedvező hatása a gyermek fejlődésére.

Irodalom

- Atkinson, R. – Atkinson, R. (1995): *Pszichológia*. Osiris – Századvég Kiadó, Budapest.
- Buri, J. R. (1991): Parental Authority Questionnaire. *Journal of Personality Assessment*, 57. 1. 110–119.
- Cole, M. – Cole, R. (1997): *Fejlődéslektan*. Osiris Kiadó, Budapest.
- Darling, N. – Steinberg, L. (1993): Parenting Style as Context: An Integrative Model. *Psychological Bulletin*, 113. 3. 487–496.
- Darling, N. (1999): Parenting style and Its Correlates. *ERIC Digest*, ED427896 99.
- Dornbusch, S. – Ritter, P. – Leiderman, H. – Roberts, D. – Fraleigh, M. (1987): The Relation of Parenting Style to Adolescent School Performance. *Child Development*, 58. 1244–1257.
- Durkin, K. (1995): *Developmental Social Psychology*. Blackwell Publishers, Oxford.
- Hattie, J. (1992): *Self-concept*. Lawrence Erlbaum Associates. Publishers, Hillsdale.
- Lamborn, S. – Mounts, N. – Steinberg, L. – Dornbusch, S. (1991): Patterns of Competence and Adjustment among Adolescents from Authoritative, Authoritarian, Indulgent, and Neglectful Families. *Child Development*, 62. 1049–1065.
- Oroszné Perger Mónika (2000). *Nevelési stílus vizsgálat tanítójelöltek körében*. MPT, XIV. Országos Tudományos Nagygyűlése, Budapest.
- Posztos Katalin – Uzonyi Adél (1989): A szülői-nevelői attitűd hatása a gyermek szociometriai pozíciójára. *Magyar Pszichológiai Szemle*, XLV. 5. 482–500.
- Ranschburg Jenő (1975): A szülői magatartás és a nevelői attitűdök hatása a gyermeki viselkedésre. In: Lénárd Ferenc (szerk.): *Ifjúság és Pszichológia. Pszichológiai Tanulmányok. XIV.* Akadémiai Kiadó, Budapest. 33–50.
- Ranschburg Jenő (1979): *Félelem, harag, agresszió*. Tankönyvkiadó, Budapest.
- Ranschburg Jenő – Bolla István Károly – Sipos Mihály (1984): A szülői nevelési stílus percepciójának vizsgálata 10–14 éves korú gyerekeknél. *Pszichológia*, 4. 4. 525–545.
- Sallay Hedvig (1999): Kognitív stílus és szocializáció: O. J. Harvey elméletének és módszerének hazai adaptálása. *Magyar Pszichológiai Szemle*, LIV. 2. 117–134.
- Sallay Hedvig – Münnich Ákos (1999): Családi nevelési attitűdök percepciója és a self-fejlődéssel való összefüggései. *Magyar Pedagógia*, 99. 2. 157–174.

Schaefer, E. S. (1965.): Children's Reports of Parental Behavior: Inventory. *Child Development*, 36. 413–424.
 Tóth Ildikó – Gervai Judit (1999): Szülői Bánásmód Kérdőív (H-PBI): A Parental Bonding Instrument (PBI) magyar változata. *Magyar Pszichológiai Szemle*, LIV. 4. 551–566.

Weiss, L. – Schwarz, J. (1996): The Relationship between Parenting Types and Older Adolescents' Personality, Academic Achievement, *Adjustment, and Substance Use*. *Child Development*, 67. 2101–2114.

Oroszné Perger Mónika

Az
Új Pedagógia Szemle
 LII. évfolyam. 2002. március havi tartalma

Tanulmányok

Még mindig társadalomismeret!

Jakab György: Modultárgyak és általános tanulmányok

Csernyus László: A társadalomismeret modultantárgy bevezetésének első tapasztalatai

Ted Huddleston – Don Rowe: Állampolgárságra és demokráciára nevelés az angol iskolákban

Mihály Ildikó: Rachel Cohen a betűvilág kisgyermekkorai, számítógéppel segített felfedezéséért

Földes Petra – Körösné Mikis Márta: Esettanulmányok az innovatív pedagógiai gyakorlat bemutatására

Nézőpontok

Mérlegen az oktatás

Esélyteremtés – modernizáció – hatékonyság – Interjú Révész Máriusszal, a Fidesz MPP országgyűlési képviselőjével

Az iskolának nyugalomra van szüksége – Beszélgetés Hiller Istvánnal, az MSZP oktatáspolitikai szakértőjével

A liberális oktatáspolitikai mindig a gyerekek pártján van – Beszélgetés Horn Gáborral, a Szabad Demokraták Szövetségének ügyvivőjével

Látókör

Csoma Gyula – Lada László: Az Olvasás éve és a funkcionális analfabetizmus

Kritika-figyelő

Könyvek pedagógusoknak – Beszélgetés Falus Ivánnal

OECD-dokumentumok

Mihály Ildikó: Élethosszig tartó tanulást mindenkinek! – Az OECD oktatáspolitikai alapelveiről

TKA-melléklet

Imre Anna: A Leonardo projektek termékei

Mártonfi György: Összefoglaló értékelés a Leonardo da Vinci program első szakaszáról

KOMA-melléklet

Helyünk Európában – Beszélgetés Dobos Krisztinával, a KOMA kuratóriumának elnökével

Európai kihívások a magyar oktatásban – Beszélgetés Sió Lászlóval, az Oktatási Minisztérium politikai államtitkárával

Szemelvények a győztes pályázatokból

Az európai identitásért Egy nemzetközi program kiadványairól

A Magyar Pedagógia 2001/2. számában jelent meg Alistair Ross, a CiCe (Children's Identity and Citizenship in Europe – Gyermeki identitás és polgári lét Európában) elnevezésű tematikus együttműködési szerződés titkárának tanulmánya a társadalomismeret oktatásának európai kérdéseiről. A szerződés akkor mintegy 24 európai állam 84 egyetemét kötötte össze. Ez a szám azóta tovább növekedett. Az együttműködés 1996-ban jött létre, majd 1998-ban elnyerte az Európai Bizottság Erasmus programjának támogatását a következő három évre. Az Erasmus program az Európai Unió Socrates programjának alprogramjaként felsőoktatási intézmények együttműködését segíti egyrészt hallgatók és oktatók külföldi egyetemlátogatásainak támogatásával, másrészt intézmények közös kutató- és fejlesztőmunkájának anyagi hátterét biztosítva.

Az Erasmus program mindenkori célja – a részt vevő országok rendszereinek összehasonlításán, a közös tantervfejlesztésen keresztül –, hogy az intézmények munkájában az európai dimenzió is teret nyerjen. Ennek a törekvésnek felel meg a CiCe-program is, amelynek munkatársai interdiszciplináris csoportot alkotnak a legkülönbözőbb érdeklődési területeket (szociálpszichológia, pedagógia, szociológia, tantervfejlesztés) átfogóan, és jövődö tanárok, szociálpedagógusok, óvodapedagógusok, ifjúsági munkások képzését vállalják. Közös tevékenységük első hároméves programjának célkitűzései között szerepelt, hogy létrehozzanak egy állandó együttműködési hálózatot, hogy feltérképezzék és elemezzék, miféle kurzusok folynak Európa egyetemlein az általuk vizsgált témában, hogy kiderüljön, milyen szintű a fiatalok szociális oktatása. A CiCe munkája elsősorban arra irányul, hogy a felsőoktatás olyan területeit tárja fel, amelyek néhány speciális problémával foglalkoznak: hogyan szocializálódnak a fiatalok, hogyan tanulják meg értelmezni az őket körülvevő szociális, politikai, gazdasági és kulturális viszonyokat s eközben hogyan építik fel saját identitásukat az előbbieket figyelembe vételével.

A közös munka aktualitását adja az is, hogy az Európai Bizottság oktatásügyi programja a 2000–2006-os periódusra 'A tudás Európája felé' címet kapta, s ennek egyik része a polgári lét, a polgárjog kérdésköre. Az Európai Bizottság úgy véli, a szolidaritás és a kulturális sokszínűség megértése és elfogadása az az út, amelyen keresztül megőrizhető Európa eredetisége és gazdagsága.

Az „Európa polgárának lenni”, „európai polgárnak lenni” gondolat viszonylag új keletű. A Miniszterek Tanácsa 1988-ban jelentette ki, hogy az oktatás európai dimenzióját figyelembe véve erősíteni kell az európai identitást és tisztázni az „európai kultúra” fogalmkörét. Maga a kifejezés: „európai polgárság” hivatalosan csak 1992-ben, a Maastrichti Szerződésben jelent meg, majd ezt követően 'Az oktatás európai dimenziója' elnevezésű, úgynevezett zöld könyvben fektették le az alapelveket, amely szerint az oktatási rendszerek feladatai közé tartozik a polgárságra, polgárjogra nevelés is. Európa természetesen nem valami helyébe szeretne lépni, csupán a sokszínűséget körülölelő magasabb dimenziót nyújthatna.

Ahogy Alistair Ross a CiCe konferenciáiról megjelent kötetek előszavában rámutat: a kérdés, mi is a nevelő feladata, időtlen, hiszen minden korban szembesülhettek vele azok,